privi viața, de a o înțelege, deci un mod de a concepe viața și rostul ei. Acesta e aportul nostru la taina teatrului.

TRAIAN NIȚESCU: Un regizor și un scenograf nici nu se apucă să monteze o piesă dacă nu au acea lectură diferită de cele care s-au făcut pînă atunci. Profesionalismul omului de teatru începe, în mod obligatoriu, cu acea lectură nouă, hai să-i spunem, cu acea altă lectură. Ceea ce și asigură interesul publicului.

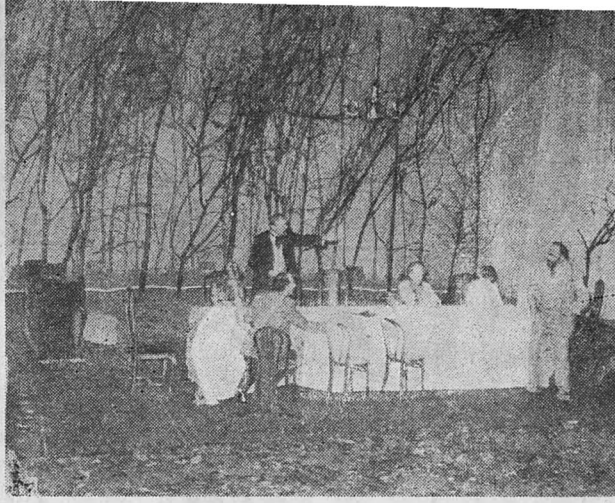
ROMULUS FENEȘ: Teatrul este o uzină care produce imagini despre viață și despre om, scenografia realizează trupul acestor imagini, iar problemele noastre de creație sînt la fel de dificile ca și ale regizorilor.

TRAIAN NIȚESCU: Dificultatea de care vorbești rezultă chiar din necesitatea omului de a se defini, și nu e vorba de om în general, ci de generații concrete. Iar teatrul este chiar una dintre posibilitățile, aș zice chiar una dintre șansele omului de a se defini, de a afla despre sine tot ce se poate afla.

Chiar în dialogul pe care îl purtăm aici, și pentru care — permiteți-mi să vorbesc în numele tuturor — mulțumim revistei „Teatrul", nu am izbutit decît să punctăm cîteva din aspectele, din funcțiile, din frumusețea și din problemele artei noastre scenografice.

Cred că astfel de discuții sînt extrem de utile și de necesare, și prietenia pe care ne-o arată gazda noastră, revista „Teatrul", aș dori să se manifeste și cu alte prilejuri.

Nivelul teoretic și ținuta intelectuală a celor două reviste de care ne simțim legați — revista „Arta", prin faptul că reprezentăm una dintre artele vizuale, și revista „Teatrul", prin aceea că slujim teatrul și participăm la apariția fiecărui spectacol — ne îndeamnă să sperăm că scenografiei i se va acorda în continuare, prin prisma acestor publicații, atît de utilul sprijin moral și gazetăresc.

Mihai Mădescu — scenografie la Unchiul Vania de A. P. Cehov, Teatrul „Bulandra"

Să le mulțumim încă o dată colegilor noștri de breaslă și de vocație de la această revistă.

PAUL CORNEL CHITIC: La rîndul ei, revista „Teatrul" vă mulțumește pentru participarea la această masă rotundă.

Dialog cu...

...IRINA BOROVSKI *
...MIOARA BUESCU
...MIRCEA NICOLAU

- În teatrul de animație, scenografia este personaj
- Personajele sînt materiale animate care emoționează
- Teatrul de animație — teatru numai pentru copii?

PAUL CORNEL CHITIC: Ca scenografi ai teatrului de păpuși și marionete, ai teatrului de animație, simțiți că există deosebiri, distincții drastice între această scenografie și cea a teatrului de scîndură?

IRINA BOROVSKI: Da, există! Îți trebuie o cisternă de fantezie, o căruță de măsură, și un simț al mișcării.

* Puțină vreme după realizarea acestei convorbiri am aflat, cu profund regret, că scenografa Irina Borovski a încetat din viață.

www.ziuaconstanta.ro

Mioara Buescu — scenă din spectacolul Don Quijote **după Cervantes**

Mioara Buescu — personajul Lupul din spectacolul Boroboață

www.ziuaconstanta.ro

MIOARA BUESCU : Trebuie să fii un excelent psiholog, să poți dezghioca din scenariu caractere, și faptul că trebuie să le realizezi în volum, în mișcare, în relație, presupune o enormă experiență de viață, o finețe a observației, căci trebuie să le creezi acestor personaje o lume, o lume a lor, și strict delimitată pentru acel scenariu.

Caracterele, personajele nu se pot împrumuta de la un spectacol la altul.

PAUL CORNEL CHITIC : Ele sînt, deci, unicate.

MIOARA BUESCU : Da.

MIRCEA NICOLAU : În acest gen de teatru, limitele posibilităților sînt împinse mult mai departe decît în teatrul „de scîndură", adică îți poți permite mai multă îndrăzneală, datorită raportului dintre personaj și dimensiunile scenei... Și cred, sînt convins că scenografia în așa-zisul teatru de păpuși ori de marionete are, în substanța spectacolului, o pondere mai mare decît în „celălalt" teatru. Pentru că aici — cel puțin asta este concepția mea — scenografia trebuie să fie personaj.

PAUL CORNEL CHITIC : Spre deosebire de teatrul „de scîndură", spațiul în care se mișcă marionetele ori păpușile presupune un volum și o suprafață mărginite de pereții scenei. Ce implică această particularitate ?

MIOARA BUESCU : Cred că spațiul lumii marionetei este extrem de limitat. Fiind mînuite, personajele sînt legate fizic de trupul mînuitorului. Fie că e cocoțat pe o pasarelă, fie că e într-o trapă sau „la vedere", mînuitorul este prezent, și ori trebuie să se integreze plastic, ori trebuie mascat. Aparent, libertatea e maximă, dar, în esență, legile realizării sînt cu mult mai drastice decît în teatrul „de scîndură".

PAUL CORNEL CHITIC : Și totuși, păpușile, marionetele, personajele au putința unor mișcări nerealizabile pe scena mare.

MIOARA BUESCU : Și a unor situații inadecvate și inaccesibile scenei mari.

MIRCEA NICOLAU : Ba, mai mult ! Nu este interesant, din punctul de vedere al acestui tip de expresie scenică, teatrală, să imiți cu păpușa mișcările unui actor-om. Obiectului animat-personaj trebuie să-i găsești o mișcare cu care să îți formulezi și să-ți desfășori ideea, ideile spectacolului. Deci — să faci orice altceva decît poate face personajul-actor pe scenă ; sau, cum spunea Mioara Buescu, spectacolul trebuie constituit din inadecvatul și inaccesibilul scenei mari.

MIOARA BUESCU : Asta se datorează și faptului că personajele sînt materiale animate care emoționează. Dar nu numai asta. Realizatorul păpușii descoperă date care nu aparțin nici materialului, și care, extrase fiind din viață, nu mai aparțin nici omului, ființei umane ; astfel se ajunge ca niște detalii, particularități fiziomice, de mimică etc. să fie transgresate într-un și asupra unui material care n-are nimic comun cu viața.

PAUL CORNEL CHITIC : Deci, urmărindu-se realizarea unui astfel de obiect-personaj, s-ar putea descoperi...

IRINA BOROVSKI : ...America !

PAUL CORNEL CHITIC : Adică taina perceperii și deslușirii trăirilor interioare, din volumele mișcătoare ale chipului uman.

IRINA BOROVSKI : E ceea ce se numește personificare, fie că e vorba de fabulă, basm sau poveste cu tîlc.

MIRCEA NICOLAU : Dar nu numai obiectul animat se personifică. Tot spațiul, tot volumul scenei trebuie să devină, dacă nu o ființă, un personaj identificabil, care să poată fi arătat cu degetul după ce l-am identificat — deși e posibil și așa ceva —, cel puțin o prezență însuflețită și chiar avînd influență asupra evoluției conflictului. Iată de ce sînt împotriva titulaturii de „teatru de păpuși", care bagatelizează forța de expresie.

PAUL CORNEL CHITIC : Deci, putem spune că așa-zisul teatru de păpuși este tărîmul ideal al materializării concepției estetice a romantismului —, care străvedea în natură un participant însuflețit și parte de rostire a destinului.

MIRCEA NICOLAU : Evident ; minus retorica și aberanța poetizării verbale, rămînînd însă valid maniheismul : în acest teatru binele și răul se luptă unul cu altul, pentru plăcerea de a demonstra că inocența noastră se cuibărește în liniștea eternei victorii a binelui.

PAUL CORNEL CHITIC : Cînd vedeți spectacole realizate de alți colegi, ce simțiți că vă diferențiază de ei, de scenografii realizatori ai spectacolelor vizionate ?

MIOARA BUESCU : În primul rînd, deosebirile de stil. Fiecare dintre noi lucrează la un teatru de mai mult timp, teatru în care s-a constituit...

IRINA BOROVSKI : ...sau e pe cale să se constituie...

MIOARA BUESCU : ...o concepție despre teatru.

PAUL CORNEL CHITIC : Ce e aceea concepție ?

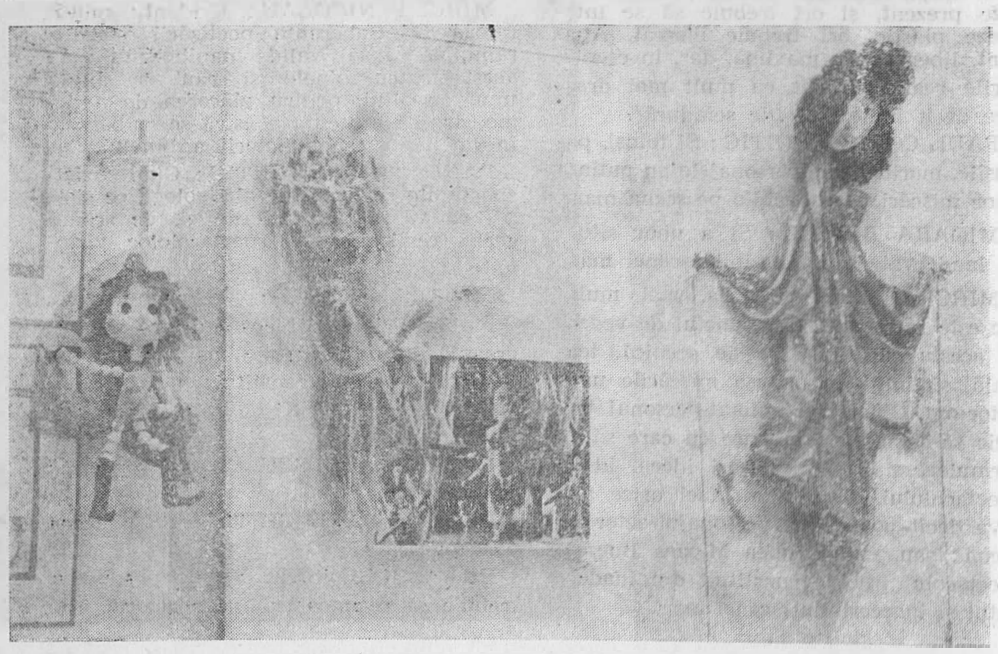
IRINA BOROVSKI : Nu ne place, dar trebuie să recunoaștem că regizorul este

www.ziuaconstanta.ro

Mircea Nicolau — scenă din spectacolul Sînziana și Pepelea de Vasile Alecsandri

Aspect din Trienala de scenografie '85 — secțiunea teatrul de păpuși și marionete

www.ziuaconstanta.ro

Mioara Buescu — scena pentru spectacolul de marionete Petruşka **după Igor Stravinski (imagine din Trienală)**

„stăpînul", adică persoana care decide „subiectul" şi primele date de stil.

PAUL CORNEL CHITIC : Deci, nu succesiunea imaginilor e stabilită de regizor...

IRINA BOROVSKI : Nu, asta nu.

MIOARA BUESCU : Asta este rezultanta comună.

IRINA BOROVSCHI : Realizarea unui spectacol seamănă cu o căsnicie care durează atîta timp cît se lucrează la pregătirea acestuia.

MIOARA BUESCU : Teatrul de păpuşi este în mod absolut un teatru vizual ; deci, între regizor şi scenograf se naşte o stare osmotică... toate intenţiile regizorului şi ale scenografului pretind să devină imagine, tensiune, emoţie, încîntare.

MIRCEA NICOLAU : Cînd văd un spectacol realizat de altcineva, îmi amintesc butada „o discuţie în contradictoriu nu are alt rost decît să-ţi furnizeze argumente pentru erorile tale". Ei bine, „eroarea" (în ghilimele) ar fi felul meu de a concepe un spectacol, iar vizionarea, discuţia în contradictoriu. Dacă spectacolul pe care-l văd nu mă întăreşte în convingerea că aşa cum concep eu e foarte bine, atunci intervine delicioasa gelozie : „ia uite-l, asta nu mi-ar fi trecut prin minte". Şi de-abia de aici încolo începe marele beneficiu pe care îl aduce competiţia ideilor, a viziunilor artistice.

PAUL CORNEL CHITIC : Scenograful, cînd realizează personajul inert şi animabil în spectacol, îl vede trăind, mişcîndu-se ?

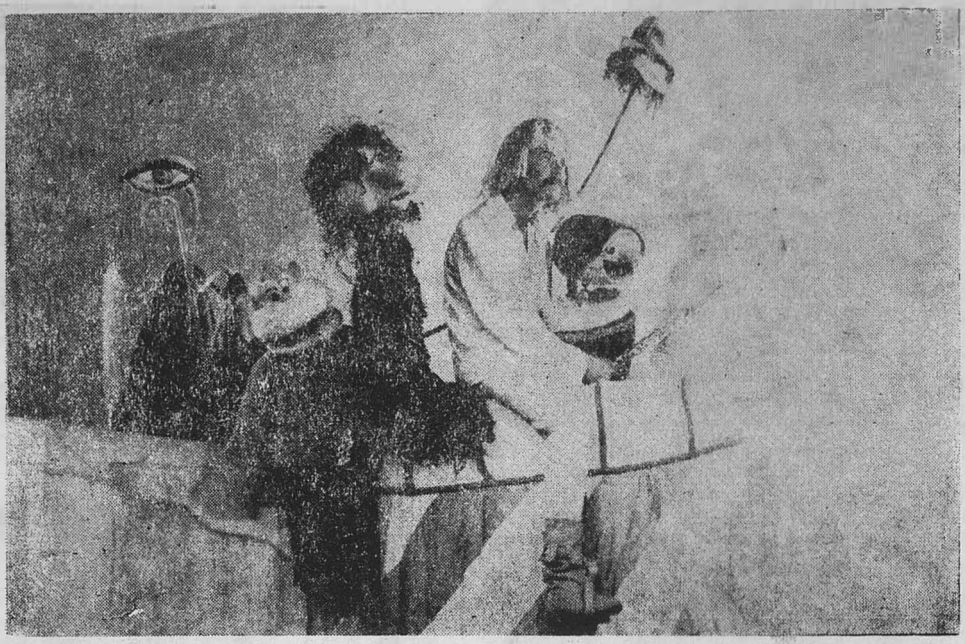
MIOARA BUESCU : Da.

IRINA BOROVSKI : Nici nu se poate altfel.

MIOARA BUESCU : Pentru că animarea, viitoarea lui viaţă îi condiţionează construcţia.

IRINA BOROVSKI : Iar pentru asta, noi, scenografii, îl consultăm de multe ori şi pe mînuitor.

www.ziuaconstanta.ro

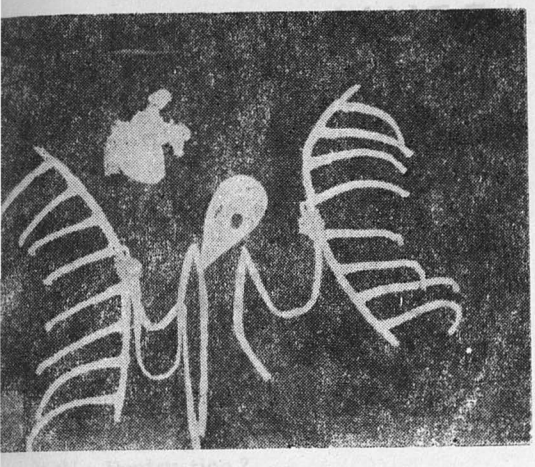

Mircea Nicolau — scenă din spectacolul Harap Alb

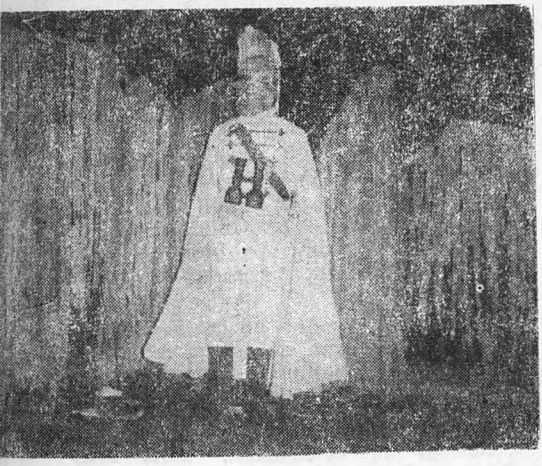

Ella Conovici — cele trei personaje din spectacolul Fraţii Criş

www.ziuaconstanta.ro

Irina Borovski — scenă din spectacolul Secretul pădurii bătrîne

Irina Borovski — scenă din spectacolul Drum spre stele

PAUL CORNEL CHITIC: În ce măsură spectacolul imaginat de scenograf atunci cînd își creează obiectul-personaj coincide cu spectacolul așa cum apare apoi pe scenă?

MIOARA BUESCU: Iată o întrebare insinuantă! Scenograful își imaginează în mod ideal toate personajele. De foarte multe ori nu ești mulțumit, pentru că nici nu e posibilă totala transpunere în realitate a ceea ce ai imaginat. Cînd îmbraci un actor, pentru teatrul „de scîndură", reconstitui, pe o ființă umană, un chip al acestei ființe. Cînd faci obiecte-personaje, parcă dai naștere unei noi specii de viețuitoare. Și aici intervine elementul-surpriză: cînd concepi personajul, îl închipui în starea lui generală; în spectacol, el capătă, în mod neașteptat, ceva ce eu aș numi „substări afective".

IRINA BOROVSKI: Unui obiect-personaj îi sînt prescrise, din însăși concepere lui, un număr dat de mișcări, gesturi, stări. Dacă, grație mînuitorului, acestea sînt realizate impecabil, personajul nu mai pare deloc limitat la cît poate face, și pare, în ochii spectatorilor, viu, dar și fantastic.

MIRCEA NICOLAU: E frumos spus. Și bine spus. Deci, acest teatru „mic" are virtuți cu mult mai mari decît reiese din ceea ce se scrie despre el. Am să vă descriu acum o situație simptomatică: la acest teatru copiii sînt aduși cu grădinița, cu școala, pînă pe la vreo zece ani. După această vîrstă, dacă îi mai aduci la teatrul de păpuși, îi simți că sînt jigniți — adică ce, el mai este mic? Dar, odată aflat în sală, îl vezi că se bucură, că îi place și se simte atras. Deci: unu — copilul, la zece ani, are deja prejudecăți față de acest teatru; doi — publicul adult consideră că teatrul „mic" e pentru cei mici, adică un fel de periferie, sau anticameră a teatrului „serios" și „de-adevăratelea"; trei — de aceste handicapuri sînt vinovate, în egală măsură, atît presa teatrală, critica de specialitate, cît și revistele de artă și cultură. Teatrul de păpuși ori de marionete, la noi în țară, a atins cote valorice foarte ridicate. O atestă atît spectacolele noastre, cît și prestigiul obținut și menținut peste hotare.

IRINA BOROVSKI: Și argumentul indiscutabil al forței și expresivității acestui teatru îl constituie Reuniunea teatrelor de păpuși, marionete și animație „Ion Creangă" de la Bacău, pe care o socotesc un triumf al genului. Spectacolele prezentate au fost asaltate de public și au avut, toate, un succes indiscutabil. Ceea ce e mai mult decît îmbucurător e faptul că toate compartimentele: regie, mînuire, scenografie s-au situat la altitudine valorică. Iar mînuitorii tineri au întrecut așteptările, fiind de multe ori de-a dreptul surprinzători — au fost aplaudați la scenă deschisă, ceea ce în teatrul de animație nu e deloc puțin lucru.

Grupaj realizat de
Paul Cornel CHITIC

www.ziuaconstanta.ro